ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 10ης Ιουλίου 2003 *

Στην υπόθεση C-246/00,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την M. Wolfcarius και τον H. M. H. Speyart, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενου από τον M. A. Fierstra,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

υποστηριζόμενο από

το **Βασίλειο της Ισπανίας,** εκπροσωπούμενο από την R. Silva de Lapuerta, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνον,

που έχει ως αντικείμενο να διαπιστωθεί ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ τα άρθρα 107, παράγραφος 1, 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, 109 και 111, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Wegenverkeerswet (νόμου περί οδικής κυκλοφορίας), της 21ης Απριλίου 1994 (Stbl. 1994, αριθ. 475), όπως τροποποιήθηκε (Stbl. 1996, αριθ. 276), καθώς και το άρθρο 100 του Reglement Rijbewijzen (κανονιστικής αποφάσεως περί αδειών οδηγήσεως), της 28ης Μαΐου 1996 (Stbl. 1996, αριθ. 277), όπως τροποποιήθηκε με την κανονιστική απόφαση της 18ης Ιουνίου 1996 (Stbl. 1996, αριθ. 326), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', καθώς και από το παράρτημα III, σημείο 4, της οδηγίας 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την άδεια οδηγήσεως (ΕΕ L 237, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/47/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1996 (ΕΕ L 235, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Schintgen (εισηγητή), πρόεδρο του δευτέρου τμήματος, προεδρεύοντα του έκτου τμήματος, C. Gulmann, B. Σκουρή, F. Macken και N. Colneric, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2002, στην οποία την Επιτροπή εκπροσώπησε ο H. M. H. Speyert, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών η J. G. M. van Bakel, και το Βασίλειο της Ισπανίας η R. Silva de Lapuerta,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Νοεμβρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 20 Ιουνίου 2000 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να διαπιστωθεί ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ τα άρθρα 107, παράγραφος 1, 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, 109 και 111, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Wegenverkeerswet (νόμου περί οδικής κυκλοφορίας), της 21ης Απριλίου 1994 (Stbl. 1994, αριθ. 475), όπως τροποποιήθηκε (Stbl. 1996, αριθ. 276, στο εξής: WVW 1994), καθώς και το άρθρο 100 του Reglement Rijbewijzen (κανονιστικής αποφάσεως περί αδειών οδηγήσεως), της 28ης Μαΐου 1996 (Stbl. 1996, αριθ. 277), όπως τροποποιήθηκε με την κανονιστική απόφαση της 18ης Ιουνίου 1996 (Stbl. 1996, αριθ. 326, στο εξής: RR), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', καθώς και από το παράρτημα ΙΙΙ, σημείο 4, της οδηγίας 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την άδεια οδηγήσεως (ΕΕ L 237, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/47/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1996 (ΕΕ L 235, σ. 1, στο εξής: οδηγία 91/439).

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση

2 Η πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/439 έχει ως εξής:

«[...] είναι ευκταίο, για τους σκοπούς της κοινής πολιτικής μεταφορών και για να βελτιωθεί η ασφάλεια της οδικής κυκλοφορίας καθώς και για να διευκολυνθεί η κυκλοφορία των προσώπων που εγκαθίστανται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο εξετάστηκαν για να πάρουν άδεια οδήγησης, να υπάρχει κοινοτικό υπόδειγμα των εθνικών αδειών οδήγησης που θα αναγνωρίζεται αμοιβαία από το κράτη μέλη χωρίς υποχρέωση αλλαγής.»

3 Στην ένατη και δέκατη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας τονίζεται ότι:

«[...] οι διατάξεις που προβλέπονται στο άρθρο 8 της οδηγίας 80/1263/ΕΟΚ, και ιδίως η υποχρέωση αλλαγής των αδειών οδήγησης εντός προθεσμίας ενός έτους σε περίπτωση αλλαγής κράτους κανονικής διαμονής, αποτελούν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές, λαμβανομένης υπόψη της προόδου που έχει σημειωθεί στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ενοποίησης·

[...] πρέπει για λόγους ασφαλείας της οδικής κυκλοφορίας, να μπορούν τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τις εθνικές τους διατάξεις όσον αφορά την ανάκληση, αναστολή ή ακύρωση της αδείας οδήγησης, σε κάθε κάτοχο αδείας οδήγησης που διαμένει πλέον κανονικά στο έδαφός τους.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 91/439 ορίζει ότι:

«1. Τα κράτη μέλη εκδίδουν τις εθνικές άδειες οδήγησης ακολουθώντας το κοινοτικό υπόδειγμα που περιγράφεται στο παράρτημα Ι, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

2. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν αμοιβαία τις άδειες οδήγησης που εκδίδουν.

3. Όταν ο κάτοχος αδείας οδήγησης της οποίας η ισχύς δεν έχει λήξει αποκτά την κανονική του διαμονή σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο που εξέδωσε την άδεια, το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να υπάγει τον κάτοχο της αδείας στις εθνικές διατάξεις που ρυθμίζουν τη διάρκεια ισχύος της αδείας, τον ιατρικό έλεγχο, τη φορολογία, και να αναγράφει επάνω στην άδεια τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διαχείρισή της.»

5 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν κάθε ενδεικνυόμενη διάταξη για να αποφευχθεί ο κίνδυνος πλαστογράφησης των αδειών οδήγησης.»

6 Στο άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας απαριθμούνται οι διάφορες κατηγορίες οχημάτων των οποίων την οδήγηση επιτρέπει η άδεια που προβλέπεται στο άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας.

7 Το άρθρο 6 της οδηγίας 91/439 προβλέπει ότι:

«1. Η ελάχιστη ηλικία για τη χορήγηση αδείας οδήγησης είναι:

α) [...]

β) 18 έτη:

— για την κατηγορία Α: ωστόσο, η οδήγηση μηχανοκίνητων δικύκλων ισχύος άνω των 25 kW, ή λόγου ισχύος/βάρους άνω των 0,16 kW/kg (ή μηχανοκίνητων δικύκλων με πλευρικό κάνιστρο με σχέση ισχύος/βάρους άνω των 0,16 kW/kg) προϋποθέτει διετή τουλάχιστον πείρα οδήγησης μηχανοκίνητων δικύκλων κατωτέρων χαρακτηριστικών, με άδεια τύπου Α. Αυτή η προηγούμενη πείρα μπορεί να μην απαιτείται αν ο υποψήφιος είναι τουλάχιστον 21 ετών, εφόσον έχει επιτύχει σε ειδική δοκιμασία ελέγχου των ικανοτήτων και της συμπεριφοράς,

— για τις κατηγορίες Β, Β+Ε,

— για τις κατηγορίες Γ, Γ+Ε [...]·

γ) 21 έτη:

— για τις κατηγορίες Δ, Δ+Ε [...]

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από τις προϋποθέσεις κατωτάτου ορίου ηλικίας που προβλέπονται για τις κατηγορίες Α, Β και Β+Ε και να χορηγούν άδεια για τις κατηγορίες αυτές από τα 17 έτη, με εξαίρεση τις διατάξεις για την κατηγορία Α, που προβλέπεται στην παράγραφο 1, στοιχείο β', πρώτη περίπτωση, τελευταία φράση.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να αρνούνται να αναγνωρίζουν στην επικράτειά τους την ισχύ οποιασδήποτε αδείας οδήγησης της οποίας ο κάτοχος δεν έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του.»

8 Το άρθρο 7 της οδηγίας 91/439 ορίζει ότι:

«1. Η χορήγηση της αδείας οδήγησης προϋποθέτει επίσης:

α) επιτυχία σε δοκιμασία ελέγχου των ικανοτήτων και της συμπεριφοράς και σε δοκιμασία ελέγχου των γνώσεων, καθώς και πλήρωση των απαιτήσεων υγείας σύμφωνα με τις διατάξεις των παραρτημάτων ΙΙ και ΙΙΙ·

β) κανονική διαμονή ή απόδειξη της σπουδαστικής ιδιότητας επί διάστημα τουλάχιστον έξι μηνών στην επικράτεια του κράτους μέλους που χορηγεί την άδεια οδήγησης.

2. Με την επιφύλαξη των διατάξεων που θα θεσπίσει για το θέμα αυτό το Συμβούλιο, κάθε κράτος μέλος διατηρεί το δικαίωμα να καθορίζει με εθνικά κριτήρια τη διάρκεια ισχύος της αδείας οδήγησης που εκδίδει.

3. Κατόπιν συμφωνίας με την Επιτροπή, τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις του παραρτήματος III, όταν οι παρεκκλίσεις αυτές συμβιβάζονται με τις αρχές του εν λόγω παραρτήματος και με την πρόοδο της ιατρικής επιστήμης.

4. Με την επιφύλαξη των εθνικών, ποινικών και αστυνομικών διατάξεων, τα κράτη μέλη, μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή, μπορούν να εφαρμόζουν στη χορήγηση της αδείας οδήγησης τις εθνικές τους διατάξεις που αφορούν προϋποθέσεις άλλες, εκτός αυτών της παρούσας οδηγίας.

5. Το ίδιο πρόσωπο μπορεί να είναι κάτοχος μόνο μίας αδείας οδήγησης την οποία έχει εκδώσει ένα κράτος μέλος.»

9 Το άρθρο 8 της οδηγίας 91/439 προβλέπει ότι:

«1. Σε περίπτωση που ο κάτοχος αδείας οδηγήσεως της οποίας η ισχύς δεν έχει λήξει και η οποία έχει εκδοθεί από ένα κράτος μέλος έχει πλέον την κανονική του διαμονή σε άλλο κράτος μέλος, μπορεί να ζητήσει την αντικατάσταση της παλαιάς του αδείας με νέα ισοδύναμη. Το κράτος μέλος που αντικαθιστά την άδεια ελέγχει, ενδεχομένως, αν η προς αντικατάσταση άδεια εξακολουθεί πράγματι να ισχύει.

2. Με την επιφύλαξη της αρχής της εδαφικότητας όσον αφορά την ισχύ των ποινικών και αστυνομικών διατάξεών του, το κράτος μέλος κανονικής διαμονής μπορεί να

εφαρμόσει στον κάτοχο αδείας οδήγησης η οποία έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος, τις εθνικές του διατάξεις όσον αφορά τον περιορισμό, την αναστολή, την αφαίρεση ή την ακύρωση του δικαιώματος οδήγησης και, ενδεχομένως, να προβεί, για τους σκοπούς αυτούς, σε αντικατάσταση της αδείας αυτής.

3. Το κράτος μέλος που αντικαθιστά την άδεια αποστέλλει την αντικατασταθείσα άδεια στο κράτος μέλος που την έχει εκδώσει, παρέχοντας τις δέουσες διευκρινίσεις.

4. Ένα κράτος μέλος μπορεί να αρνηθεί να αναγνωρίσει σε πρόσωπο στο οποίο εφαρμόζεται, στο έδαφός του, ένα από τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 2, την ισχύ αδείας οδήγησης που έχει εκδώσει άλλο κράτος μέλος.

Επίσης, ένα κράτος μέλος μπορεί να αρνηθεί να χορηγήσει άδεια οδήγησης σε υποψήφιο ο οποίος αποτελεί το αντικείμενο ενός τέτοιου μέτρου σε άλλο κράτος μέλος.

[...]»

10 Κατά το άρθρο 9 της οδηγίας 91/439 ως «κανονική διαμονή» νοείται ο τόπος στον οποίο διαμένει συνήθως ο ενδιαφερόμενος, δηλαδή επί 185 τουλάχιστον ημέρες ανά ημερολογιακό έτος, λόγω προσωπικών και επαγγελματικών δεσμών, ή, στην περίπτωση ατόμου χωρίς επαγγελματικούς δεσμούς, λόγω προσωπικών δεσμών, που υποδηλώνουν την ύπαρξη στενών δεσμών μεταξύ του ατόμου αυτού και του τόπου στον οποίο κατοικεί.

11 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/439 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν, κατόπιν διαβουλεύσεως με την Επιτροπή και προ της 1ης Ιουλίου 1994 τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις που απαιτούνται για την εφαρμογή της οδηγίας αυτής από 1ης Ιουλίου 1996.

12 Κατά το παράρτημα Ι, σημείο 2, της οδηγίας 91/439, η άδεια οδηγήσεως κοινοτικού τύπου αποτελείται από έξι σελίδες.

13 Κατά το παράρτημα Ι, σημείο 4, της οδηγίας 91/439:

«Όταν ο κάτοχος άδειας οδήγησης η οποία έχει εκδοθεί από κράτος μέλος αποκτά την κανονική του διαμονή σε άλλο κράτος μέλος, το δεύτερο αυτό κράτος μπορεί να απαιτεί:

— αναγραφή της ή των αλλαγών διαμονής στη σελίδα 6,

— αναγραφή των στοιχείων που είναι απαραίτητα για τη διαχείριση της άδειας οδήγησης, π.χ. σοβαρές παραβάσεις που διαπράτονται επί του εδάφους του, στη σελίδα 5,

εφόσον απαιτεί αναγραφή των στοιχείων αυτών και στις άδειες οδήγησης που εκδίδει το ίδιο και εφόσον υπάρχει ο απαιτούμενος για την αναγραφή χώρος.

[...]»

14 Το παράρτημα ΙΙ, σημείο 1, της οδηγίας 91/439, που φέρει τον τίτλο «Ελάχιστες προδιαγραφές για τη σωματική και τη διανοητική ικανότητα οδήγησης οχήματος με κινητήρα», προβλέπει ότι οι οδηγοί κατατάσσονται σε δύο ομάδες, εκ των οποίων η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει, ιδίως, τους οδηγούς οχημάτων των κατηγοριών Α, Β και Β + Ε, ενώ η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει, ιδίως, τους οδηγούς οχημάτων των κατηγοριών Γ, Γ + Ε, Δ και Δ + Ε.

15 Όσον αφορά τις ιατρικές εξετάσεις στις οποίες οφείλουν να υποβληθούν οι δύο αυτές ομάδες οδηγών, στο παράρτημα ΙΙΙ ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι:

«3. *Ομάδα 1*

Οι υποψήφιοι πρέπει να υποβάλλονται σε ιατρική εξέταση, εάν κατά τη διεκπεραίωση των απαιτούμενων διατυπώσεων ή κατά τη διάρκεια των δοκιμασιών στις οποίες πρέπει να υποβάλλονται για την απόκτηση αδείας, διαφανεί ότι παρουσιάζουν μία ή περισσότερες από τις ανικανότητες που αναφέρονται στο παρόν παράρτημα.

4. *Ομάδα 2*

Οι υποψήφιοι πρέπει να υποβάλλονται σε ιατρική εξέταση πριν από την αρχική χορήγηση αδείας και στη συνέχεια, οι οδηγοί οφείλουν να υποβάλλονται στις περιοδικές εξετάσεις που ορίζει η εθνική νομοθεσία.»

16 Κατά την κοινή δήλωση του Συμβουλίου και της Επιτροπής αναφορικά με το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439, τα εν λόγω δύο θεσμικά όργανα αναγνωρίζουν ότι η οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να καταχωρίζουν τα στοιχεία των αδειών που έχουν χορηγηθεί από άλλο κράτος μέλος όταν οι κάτοχοι των αδειών αυτών αποκτούν κανονική κατοικία στο έδαφός τους.

17 Με την οδηγία 97/47, η οποία τέθηκε σε ισχύ από 18ης Σεπτεμβρίου 1996, προστέθηκε, μεταξύ άλλων, το παράρτημα Ια στην οδηγία 91/439. Το παράρτημα αυτό

παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα χορηγήσεως αδείας σύμφωνα με υπόδειγμα που περιέχεται σ' αυτό, διαφορετικό από εκείνο που προβλέπεται στο παράρτημα I της οδηγίας 91/439. Το δεύτερο αυτό υπόδειγμα αδείας έχει τη μορφή πλαστικής κάρτας όμοιας με τις τραπεζικές και πιστωτικές κάρτες.

18 Κατά το σημείο 2 του εν λόγω παραρτήματος Ια, το υπόδειγμα αυτό αδείας έχει δύο όψεις, στη δεύτερη εκ των οποίων προβλέπεται χώρος στον οποίο ενδέχεται το κράτος μέλος υποδοχής να αναγράψει, στο πλαίσιο εφαρμογής του σημείου 3, στοιχείο α, του εν λόγω παραρτήματος, τις αναγκαίες για τη διαχείριση της αδείας ενδείξεις.

19 Το παράρτημα Ια, σημείο 3, στοιχείο α', της οδηγίας 91/439 ορίζει ότι:

«Όταν ο κάτοχος άδειας οδήγησης την οποία έχει εκδώσει κράτος μέλος σύμφωνα με το παρόν παράρτημα αποκτά κανονική διαμονή σε άλλο κράτος μέλος, το εν λόγω κράτος μέλος μπορεί να αναγράψει στην άδεια τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διαχείρισή της, υπό την επιφύλαξη ότι αναγράφει επίσης τα στοιχεία αυτά στις άδειες που εκδίδει και ότι υπάρχει ο απαιτούμενος για τον σκοπό αυτό χώρος.»

Η εθνική κανονιστική ρύθμιση

20 Στις Κάτω Χώρες, οι διατάξεις οι διέπουσες την άδεια οδηγήσεως περιλαμβάνονται κατ' ουσίαν στη γενική κανονιστική ρύθμιση περί οδικής κυκλοφορίας κύριο στοιχείο της οποίας αποτελεί ο WVW 1994.

21 Κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, του WVW 1994, ο οδηγός οχήματος με κινητήρα κινούμενου επί δημοσίας οδού οφείλει να είναι εφοδιασμένος με άδεια οδηγήσεως εκδοθείσας από την αρμόδια αρχή και παρέχουσας το δικαίωμα οδηγήσεως του συγκεκριμένου οχήματος, υπονοουμένου, βεβαίως, ότι αρμόδια αρχή είναι εκείνη που ορίζεται ως αρμόδια στις Κάτω Χώρες. Στην παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου διευκρινίζονται τα διάφορα χαρακτηριστικά της αδείας, μεταξύ των οποίων, ότι αυτή πρέπει να είναι σε ισχύ.

22 Το άρθρο 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, του WVW 1994 ορίζει ότι:

«1. Το άρθρο 107 δεν εφαρμόζεται επί οδηγών:

[...]

h) οχημάτων με κινητήρα όταν οι εν λόγω οδηγοί κατοικούν στις Κάτω Χώρες, η δε αρμόδια αρχή άλλου κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή άλλου συμβαλλομένου κράτους της Συμφωνίας περί Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου τους έχει χορηγήσει άδεια οδηγήσεως ισχύουσα για την οδήγηση οχήματος με κινήτρα όπως αυτό το οποίο χρησιμοποιούν, κατά την περίοδο ισχύος της αδείας αυτής στις Κάτω Χώρες η οποία καθορίζεται κατά την καταχώριση αυτής της αδείας στα μητρώα αδειών ή, σε περίπτωση μη καταχωρίσεως στα μητρώα αδειών οδηγήσεως ή όταν η καθορισθείσα κατά την καταχώριση περίοδος ισχύος στις Κάτω Χώρες είναι μικρότερη του έτους, εφόσον δεν έχει παρέλθει έτος από της εγκαταστάσεώς τους στις Κάτω Χώρες.»

23 Κατά το άρθρο 109 του WVW 1994:

«1. Η διάρκεια ισχύος στις Κάτω Χώρες, η καθοριζόμενη κατά την προβλεπόμενη από το άρθρο 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, καταχώριση, είναι ίση με:

a) 10 έτη από της ημερομηνίας χορηγήσεως, εφόσον η άδεια οδηγήσεως χορηγήθηκε σε πρόσωπο το οποίο δεν είχε ακόμη συμπληρώσει την ηλικία των 60 ετών κατά την ημερομηνία της χορηγήσεως·

b) με την περίοδο μέχρι της ημερομηνίας συμπληρώσεως από τον κάτοχο της ηλικίας των 70 ετών, εφόσον η άδεια οδηγήσεως χορηγήθηκε σε άτομο το οποίο είχε συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας του αλλά όχι το 65ο έτος κατά την ημερομηνία της χορηγήσεως·

c) 5 έτη από της ημερομηνίας χορηγήσεως, εφόσον η άδεια οδηγήσεως χορηγήθηκε σε άτομο το οποίο είχε συμπληρώσει την ηλικία των 65 ετών κατά την ημερομηνία της χορηγήσεως·

2. Η καταχώριση γίνεται κατόπιν αιτήσεως του κατόχου.

3. Ο υπεύθυνος για την καταχώριση εξακριβώνει την ταυτότητα του αιτούντος. Έχει τη δυνατότητα να ζητήσει την αυτοπρόσωπη παρουσία του αιτούντος κατά τον ορισθέντα χρόνο και τόπο και ενώπιον του οριζομένου υπαλλήλου.

4. Ο υπεύθυνος για την καταχώριση εξακριβώνει αν η υποβαλλόμενη για καταχώριση άδεια είναι σε ισχύ και αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις καταχωρίσεως αυτής της αδείας.

5. Οι λεπτομέρειες της καταχωρίσεως καθορίζονται με κανονιστική απόφαση της διοικήσεως. Με υπουργική απόφαση δύνανται να καθοριστούν οι όροι εκτελέσεως αυτών των διατάξεων.»

24 Το άρθρο 10 της RR που εκδόθηκε προκειμένου να καθοριστούν οι λεπτομέρειες εφαρμογής κατά το άρθρο 109, παράγραφος 5, του WVW 1994 προβλέπει ότι:

«Η άδεια οδηγήσεως που καταχωρίζεται δυνάμει του άρθρου 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, του [WVW 1994] πρέπει να έχει χορηγηθεί στον αιτούντα κατά τη διάρκεια περιόδου ενός έτους κατά το οποίο αυτός παρέμεινε τουλάχιστον επί 185 ημέρες στη χώρα χορηγήσεως αυτής της αδείας ή κατά τη διάρκεια περιόδου κατά την οποία ήταν εγγεγραμμένος τουλάχιστον επί έξι μήνες σε πανεπιστήμιο, μέση σχολή επαγγελματικής εκπαιδεύσεως, σε σχολείο μέσης ή ανωτέρας εκπαιδεύσεως ή σε άλλο σχολείο μέσης ή ανωτέρας εκπαιδεύσεως της χώρας χορηγήσεως αυτής της αδείας, πρέπει δε αυτή να είναι σε ισχύ κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως.»

25 Κατά το άρθρο 11 της RR:

«Στην αίτηση καταχωρίσεως πρέπει να επισυνάπτονται τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

a) συμπληρωμένο έντυπο αιτήσεως κατά το καθοριζόμενο με την υπουργική απόφαση υπόδειγμα·

b) επικυρωμένο φωτοαντίγραφο της αδείας οδηγήσεως της οποίας ζητείται η καταχώριση·

c) επικυρωμένο φωτοαντίγραφο εγγράφου περιέχοντος τα αναγκαία στοιχεία του αιτούντος και εκδοθέντος, το αργότερο πριν από έξι μήνες από της υποβολής της αιτήσεως από το μητρώο του δήμου ή της κοινότητας στον οποίο είναι εγγεγραμμένος ο αιτών·

d) τα δικαιολογητικά από τα οποία προκύπτει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 10 όσον αφορά την προς καταχώριση άδεια οδηγήσεως.»

26 Στο άρθρο 13 της RR διευκρινίζονται τα στοιχεία πρέπει να κοινοποιηθούν στον κάτοχο καταχωρισθείσας αδείας. Μεταξύ των στοιχείων αυτών περιλαμβάνεται η ημερομηνία καταχωρίσεως και η διάρκεια ισχύος της καταχωρισθείσας στις Κάτω Χώρες αδείας.

27 Από το άρθρο 28 της RR προκύπτει ότι στον κάτοχο αλλοδαπής αδείας οδηγήσεως μπορεί να χορηγηθεί, μέσω ανταλλαγής, ολλανδική άδεια οδηγήσεως, έναντι παραδόσεως της αλλοδαπής του αδείας. Η ανταλλαγή γίνεται κατόπιν αιτήσεως του κατόχου. Η αίτηση αυτή, η οποία γίνεται διά της συμπληρώσεως ειδικού εντύπου, πρέπει να συνοδεύεται, κατά το άρθρο 33 της RR, από ορισμένα δικαιολογητικά, κατ' ουσίαν όμοια με εκείνα που προβλέπει το άρθρο 11 της RR, με την υποχρέωση, πάντως, υποβολής και της αλλοδαπής αδείας οδηγήσεως. Το άρθρο 109 της RR προβλέπει ότι η αλλοδαπή άδεια οδηγήσεως αποστέλλεται στην αρχή που την εξέδωσε.

28 Η διάρκεια ισχύος των ολλανδικών αδειών οδηγήσεως που χορηγούνται κατόπιν μιας τέτοιας ανταλλαγής καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 122 του WVW 1994, το οποίο ουσιαστικώς αντιστοιχεί με το άρθρο 109, παράγραφος 1, του WVW 1994.

29 Το άρθρο 126, παράγραφος 1, του WVW 1994 προβλέπει ότι τηρείται μητρώο των αδειών οδηγήσεως. Στην παράγραφο 2 αυτού του άρθρου διευκρινίζεται ότι το μητρώο αυτό περιλαμβάνει στοιχεία σχετικά με τις χορηγηθείσες άδειες καθώς και με τις δικαστικές αποφάσεις περί αφαιρέσεως του δικαιώματος οδηγήσεως οχημάτων με κινητήρα, εφόσον τα στοιχεία αυτά είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της ορθής εκτελέσεως του WVW 1994. Δυνάμει της παραγράφου 4 του εν λόγω άρθρου, πρέπει προς εκτέλεση αυτών των διατάξεων, να νοείται ως «άδεια οδηγήσεως» και η άδεια οδηγήσεως που έχει χορηγηθεί από την αρμόδια αρχή άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ή άλλου συμβαλλομένου κράτους της Συμφωνίας για την Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3), ο κάτοχος των οποίων κατοικεί στις Κάτω Χώρες.

30 Το άρθρο 177, παράγραφος 1, του WVW 1994 προβλέπει ότι σε περίπτωση οδηγήσεως χωρίς άδεια οδηγήσεως, με άδεια οδηγήσεως της οποίας έχει λήξει η ισχύς ή με άδεια οδηγήσεως η οποία δεν πληροί τις προβλεπόμενες σχετικώς προϋποθέσεις ή τις προϋποθέσεις που θέτει ο WVW 1994, επιβάλλεται ποινική κύρωση, συγκεκριμένα φυλάκιση δύο μηνών κατ' ανώτατο όριο ή πρόστιμο.

31 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (νόμου περί διοικητικής εφαρμογής των κανόνων περί ρυθμίσεως της κυκλοφορίας), της 3ης Ιουλίου 1989 (Stbl. 1989, αριθ. 300), όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον νόμο της 28ης Οκτωβρίου 1999 (Stbl. 1999, αριθ. 469, στο εξής: WAHV), προβλέπει, αναφορικά με ορισμένες συμπεριφορές αντιβαίνουσες στις διατάξεις του WVW 1994 ή στις διατάξεις που έχουν θεσπιστεί δυνάμει αυτού του νόμου, την επιβολή διοικητικών ποινών, αντί των ποινικών κυρώσεων που προέβλεπε ο WVW 1994.

32 Όσον αφορά τα όρια ηλικίας για τη χορήγηση αδείας οδηγήσεως, το άρθρο 111, παράγραφος 1, στοιχείο a, του WVW 1994 ορίζει ότι δεν επιτρέπεται η χορήγηση αδείας οδηγήσεως σε άτομο το οποίο δεν έχει συμπληρώσει την ηλικία των 18 ετών. Η διάταξη αυτή ισχύει για όλες τις κατηγορίες οχημάτων.

33 Όσον αφορά τις υποχρεωτικές ιατρικές εξετάσεις, το άρθρο 100, παράγραφος 3, της RR προβλέπει ότι στην αίτηση χορηγήσεως αδείας οδηγήσεως πρέπει να επισυνάπτεται ιατρική έκθεση συνταχθείσα το πολύ δύο εβδομάδες πριν από την υποβολή της αιτήσεως, στην περίπτωση κατά την οποία η αίτηση αφορά:

«a) τη χορήγηση αδείας οδηγήσεως σε οδηγό ηλικίας μεγαλύτερης των 70 ετών·

b) τη χορήγηση αδείας οδηγήσεως σε οδηγό έχοντα συμπληρώσει την ηλικία των 65 ετών και κατέχοντα άδεια οδηγήσεως η ισχύς της οποίας λήγει κατά την ημέρα που ο αιτών συμπληρώνει την ηλικία των 70 ετών ή κατόπιν·

c) τη χορήγηση αδείας οδηγήσεως κατηγορίας Γ, Δ ή Ε.»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

34 Κατόπιν ανταλλαγής επιστολών μεταξύ του Βασιλείου των Κάτω Χωρών και της Επιτροπής, θεσπίστηκαν και κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή οι διατάξεις του WVW 1994 και της RR. Η Επιτροπή, κρίνοντας ότι η θεσπισθείσα νομοθεσία περιείχε διατάξεις οι οποίες δεν ήταν σύμφωνες προς την οδηγία 91/439, έταξε, με έγγραφο της 17ης Ιουνίου 1997, στο εν λόγω κράτος μέλος δίμηνη προθεσμία προκειμένου αυτό να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του.

35 Με έγγραφα της 23ης Οκτωβρίου 1997 και της 22ης Ιουλίου 1998, η Ολλανδική Κυβέρνηση διαβίβασε στην Επιτροπή συμπληρωματικές πληροφορίες ως προς τις διατάξεις τις οποίες αφορούσε το έγγραφο οχλήσεως.

36 Η Επιτροπή, μη πεισθείσα με τις παρατηρήσεις του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, εξέδωσε στις 7 Δεκεμβρίου 1998 αιτιολογημένη γνώμη με την οποία καλούσε το εν λόγω κράτος μέλος να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 91/439 εντός δύο μηνών από της κοινοποιήσεως της αιτιολογημένης γνώμης.

37 Με έγγραφο της 19ης Απριλίου 1999, η Ολλανδική Κυβέρνηση παρέσχε, για μια ακόμα φορά, εξηγήσεις στην Επιτροπή αναφορικά με το σύστημα καταχωρίσεως αδειών οδηγήσεως που ισχύει στις Κάτω Χώρες.

38 Η Επιτροπή, κρίνοντας ως μη ικανοποιητικά τα στοιχεία αυτά αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

39 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 6 Δεκεμβρίου 2002, η Ολλανδική Κυβέρνηση ζήτησε την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, η οποία είχε περατωθεί στις 21 Νοεμβρίου 2002, κατόπιν των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με διάταξη του Δικαστηρίου, της 10ης Φεβρουαρίου 2003.

40 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 20ής Φεβρουαρίου 2001 επετράπη στο Βασίλειο της Ισπανίας να παρέμβει στην παρούσα υπόθεση προς στήριξη των αιτημάτων του Βασιλείου των Κάτω Χωρών.

Επί της προσφυγής

41 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Επιτροπή προβάλλει τέσσερις αιτιάσεις οι οποίες αφορούν τη διαδικασία καταχωρίσεως αδειών οδηγήσεως οι οποίες έχουν εκδοθεί

από άλλο κράτος μέλος, τον υπολογισμό της προθεσμίας ισχύος των εν λόγω αδειών, το όριο ηλικίας για τη χορήγηση αδείας οδηγήσεως κατηγορίας Γ και την υποχρέωση των οδηγών οχημάτων των κατηγοριών Γ, Γ + Ε, Δ και Δ + Ε να υποβάλλονται περιοδικώς σε ιατρική εξέταση.

Επί της αιτιάσεως της σχετικής με τη διαδικασία καταχωρίσεως των αδειών οδηγήσεως οι οποίες έχουν εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος

Επιχειρήματα των διαδίκων

42 Με την πρώτη αιτίασή της, η Επιτροπή προσάπτει στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών ότι παρέβη το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439 θεσπίζοντας σύστημα υποχρεωτικής καταχωρίσεως των αδειών οδηγήσεως οι οποίες έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη, ένα έτος μετά την εγκατάσταση στις Κάτω Χώρες του κατόχου μιας τέτοιας άδειας, και προβλέποντας διαδικασία καταχωρίσεως, η οποία, ως εκ της αυστηρότητάς της, ουδόλως διακρίνεται από μια διαδικασία ανταλλαγής των αδειών οδηγήσεως.

43 Όσον αφορά, αφενός, την υποχρέωση καταχωρίσεως που προβλέπουν τα άρθρα 107 έως 109 του WVW 1994, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, ενόψει της πρώτης και ένατης αιτιολογικής σκέψεως της οδηγίας 91/439, η προβλεπόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 2, αυτής της οδηγίας αμοιβαία αναγνώριση συνεπάγεται ότι οι χορηγούμενες από κράτος μέλος άδειες οδηγήσεως πρέπει να αναγνωρίζονται στα άλλα κράτη μέλη χωρίς πρόσθετες διατυπώσεις εκ μέρους των κατόχων των εν λόγω αδειών. Στο παρόν στάδιο εναρμονίσεως των προϋποθέσεων χορηγήσεως αδείας οδηγήσεως επομένως, το κράτος μέλος υποδοχής δεν επιτρέπεται να απαιτεί από τον κάτοχο αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος τη χορήγηση αυτής της αδείας προκειμένου να έχει δικαίωμα οδηγήσεως οχήματος εντός της επικρατείας του.

44 Η Επιτροπή προσθέτει συναφώς ότι, εφόσον η οδήγηση οχήματος με άδεια η οποία δεν έχει καταχωρισθεί συνιστά παράβαση του νόμου, μικρή μόνο σημασία έχει αν η προβλεπόμενη σε περίπτωση μη τηρήσεως αυτής της υποχρεώσεως κύρωση είναι διοικητικής ή ποινικής φύσεως.

45 Εξάλλου, από τις αποφάσεις της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-193/94, Σκαναβή και Χρυσανθακόπουλος (Συλλογή 1996, σ. I-929, σκέψη 26), και της 29ης Οκτωβρίου 1998, C-230/97, Awoyemi (Συλλογή 1998, σ. I-6781, σκέψεις 41 και 42), προκύπει ότι κάθε διατύπωση που απαιτείται προκειμένου άδεια εκδοθείσα σε κράτος μέλος να αναγνωριστεί σε άλλο κράτος μέλος συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

46 Όσον αφορά, αφετέρου, τη διαδικασία καταχωρίσεως που προβλέπουν ο WVW 1994 και η RR, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι διατυπώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας είναι υπερβολικά αυστηρές και προσομοιάζουν προς εκείνες που προβλέπονται στο πλαίσιο της διαδικασίας ανταλλαγής αδειών οδηγήσεως, ενώ η οδηγία 91/439 ρητώς απαγορεύει στα κράτη μέλη να προβλέπουν μια τέτοια διαδικασία ανταλλαγής.

47 Η Επιτροπή προσθέτει ότι η διαδικασία καταχωρίσεως περί της οποίας πρόκειται στην παρούσα υπόθεση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από το γεγονός ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών επιθυμεί να ασκήσει τη δυνατότητα που του παρέχει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439 να εφαρμόζει επί των κατόχων αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος τις εθνικές του διατάξεις περί διαρκείας ισχύος της αδείας, περί ιατρικού ελέγχου καθώς και περί φορολογίας και περί εγγραφής στην άδεια οδηγήσεως των αναγκαίων για τη διαχείρισή της πληροφοριών.

48 Πράγματι, μια τέτοια προσέγγιση αγνοεί, αφενός, το γεγονός ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439 συνιστά απλώς εξαίρεση από την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως την οποία προβλέπει η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου και ότι, ως εξαίρεση, πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς. Αφετέρου, η προσέγγιση αυτή διασφαλίζει μεν την πρακτική αποτε-

λεσματικότητα του άρθρου 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439, αλλά εις βάρος της πρακτικής αποτελεσματικότητας της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου, πράγμα το οποίο είναι απαράδεκτο ενόψει της υφιστάμενης μεταξύ των δύο αυτών παραγράφων σχέσεως. Τέλος, υπάρχουν άλλα, λιγότερο περιοριστικά, μέτρα διασφαλίσεως της εφαρμογής των εθνικών διατάξεων στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439.

49 Στις σχετικές με την παρέμβαση του Βασιλείου της Ισπανίας παρατηρήσεις της η Επιτροπή διευκρινίζει ότι η παράβαση που προσάπτεται στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεν συνίσταται στο ότι θέσπισε σύστημα καταχωρίσεως των αδειών οδηγήσεως, αλλά στον υποχρεωτικό χαρακτήρα αυτής της καταχωρίσεως και στην αυστηρότητα της διαδικασίας καταχωρίσεως.

50 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, ελλείψει ενός ευρωπαϊκού συστήματος καταχωρίσεως ενοποιημένου και συντονισμένου μεταξύ των κρατών μελών, η θέσπιση ενός εθνικού συστήματος καταχωρίσεως των αδειών οδηγήσεως, όπως αυτό που προβλέπεται στις Κάτω Χώρες, είναι αναγκαίο για τον αποτελεσματικό έλεγχο της ισχύος των εν λόγω αδειών. Το σύστημα αυτό το οποίο δικαιολογείται για επιτακτικούς λόγους οδικής ασφάλειας και καταπολεμήσεως της απάτης, παρέχει τη δυνατότητα στους αστυνομικούς που προβαίνουν στον έλεγχο ενός οδηγού να εξακριβώνουν αν τα στοιχεία που προκύπτουν από την άδειά του οδηγήσεως αντιστοιχούν προς τα στοιχεία του μητρώου αδειών οδηγήσεως.

51 Η Ολλανδική Κυβέρνηση τονίζει ότι η ίδια η οδηγία 91/439 προβλέπει τη δυνατότητα των κρατών μελών να εφαρμόζουν επί του κατόχου αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος τις διατάξεις της εθνικής τους νομοθεσίας περί διάρκειας ισχύος των αδειών οδηγήσεως και να αναγράφουν επί των εν λόγω αδειών τα απαραίτητα στοιχεία για τη διαχείρισή τους. Ο Ολλανδός νομοθέτης έκανε χρήση αυτής της δυνατότητας και υποχρεώθηκε, ενόψει της πρακτικής αδυναμίας αναγραφής των ενδείξεων αυτών επί ορισμένων αδειών οδηγήσεως, να θεσπίσει σύστημα που να παρέχει στις αρμόδιες αρχές τη δυνατότητα αναγραφής αυτών των ενδείξεων σε άλλα αρχεία παρά στις ίδιες τις άδειες. Εξάλλου, δεδομένου ότι οι άδειες οδηγήσεως των άλλων κρατών μελών παρουσιάζουν ακόμα πολλές διαφοροποιήσεις μεταξύ τους, η εκτίμηση της ισχύος τους απαιτεί πραγματογνωμοσύνη η οποία καθιστά αναγκαία την καταχώρισή τους.

52 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι καίτοι αληθεύει ότι η οδηγία 91/439 προβλέπει την αμοιβαία αναγνώριση των αδειών οδηγήσεως, εντούτοις δεν προβαίνει στην πλήρη εναρμόνισή τους, όσο δε εξακολουθούν να υφίστανται διαφορές όσον αφορά π.χ. τη διάρκεια ισχύος δεν μπορεί να τεθεί ζήτημα πλήρους αμοιβαίας αναγνωρίσεως.

53 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ολλανδική Κυβέρνηση πρόσθεσε ότι δεν μπορεί να γίνει λόγος, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, για υποχρεωτική καταχώριση των αδειών οδηγήσεως, δεδομένου ότι ο κάτοχος αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος ο οποίος εγκαθίσταται στις Κάτω Χώρες έχει δικαίωμα επιλογής μεταξύ της καταχωρίσεως και της ανταλλαγής της άδειάς του οδηγήσεως. Απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου η Ολλανδική Κυβέρνηση διευκρίνισε ότι στον κάτοχο αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος ο οποίος έχει εγκατασταθεί από έτους και πλέον στις Κάτω Χώρες και ο οποίος δεν προέβη ούτε σε ανταλλαγή ούτε σε καταχώριση της άδειάς του, επιβάλλεται κύρωση αν οδηγεί όχημα εντός της επικρατείας των Κάτω Χωρών. Πάντως, η κύρωση αυτή είναι διοικητικής και όχι ποινικής φύσεως.

54 Ως προς την ίδια τη διαδικασία καταχωρίσεως, η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η Επιτροπή, διαφέρει σε πολλά σημεία από τη διαδικασία ανταλλαγής αδειών οδηγήσεως και δεν επιβάλλει καμία δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό υποχρέωση.

55 Το Βασίλειο της Ισπανίας, το οποίο παρενέβη προς στήριξη των αιτημάτων του Βασιλείου των Κάτω Χωρών αναφορικά με την πρώτη αιτίαση της Επιτροπής, υποστηρίζει ότι διάταξη όπως αυτή του άρθρου 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, του WVW 1994 δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439 και ότι καλύπτεται από την παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου.

56 Πράγματι, για να μπορέσει το κράτος μέλος υποδοχής να χρησιμοποιήσει τις δυνατότητες που του παρέχει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439, είναι

απαραίτητη προϋπόθεση η καταχώριση των αδειών που έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη. Ελλείψει μιας τέτοιας καταχωρίσεως, το κράτος μέλος υποδοχής δεν θα έχει τη δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας του επί κατόχου αδείας οδηγήσεως ο οποίος έχει εγκατασταθεί εντός της επικρατείας του, καθόσον δεν θα έχει στη διάθεσή του κανένα ακριβές στοιχείο περί του κατόχου αυτής της αδείας ή των οχημάτων που η άδεια του επιτρέπει να οδηγεί.

57 Η Ισπανική Κυβέρνηση τονίζει επίσης ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439, είναι επίσης απαραίτητη η ύπαρξη μητρώου περιέχοντος πληροφορίες περί του κατόχου της αδείας οδηγήσεως. Πράγματι, μόνο ένα τέτοιο μητρώο παρέχει σε κράτος μέλος τη δυνατότητα λήψεως μέτρων που να προβλέπουν π.χ. την επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων σε περίπτωση υποτροπής.

58 Εξάλλου, υποστηρίζει ότι το ολλανδικό σύστημα καταχωρίσεως δεν αντιβαίνει προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως, δεδομένου ότι ο κάτοχος αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος μπορεί να συνεχίσει να χρησιμοποιεί την άδεια αυτή χωρίς να είναι υποχρεωμένος να την ανταλλάξει με ολλανδική άδεια οδηγήσεως.

59 Τέλος, η εν λόγω κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439 δεν συνιστά εξαίρεση από την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως που θέτει η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου, δεδομένου ότι οι δύο αυτές διατάξεις είναι αυτοτελείς.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

60 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της καταχωρίσεως που προβλέπει η ολλανδική νομοθεσία, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2,

της οδηγίας 91/439 θέτει την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως που έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη και ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αναγνώριση αυτή πρέπει να γίνεται χωρίς διατυπώσεις (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις Σκαναβή και Χρυσανθακόπουλος, σκέψη 26, και Awoyemi, σκέψη 41).

61 Πρέπει να προστεθεί ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 41 της προαναφερθείσας αποφάσεως Awoyemi, η υποχρέωση αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως συνιστά σαφή και απαλλαγμένη αιρέσεως υποχρέωση και ότι τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν κανένα περιθώριο εκτιμήσεως ως προς τον τρόπο συμμορφώσεώς τους προς αυτή.

62 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι όταν η καταχώριση αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος καθίσταται υποχρεωτική, δεδομένου ότι επιβάλλεται κύρωση στον κάτοχο μιας τέτοιας άδειας όταν, μετά την εγκατάστασή του στο κράτος μέλος υποδοχής, οδηγεί όχημα χωρίς να έχει προηγουμένως καταχωρίσει την άδειά του οδηγήσεως, η καταχώριση αυτή πρέπει να θεωρείται ως διατύπωση κατά την έννοια της παρατεθείσας στη σκέψη 45 της παρούσας αποφάσεως νομολογίας και, κατά συνέπεια, ως αντίθετη προς το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439.

63 Στην παρούσα υπόθεση δεν αμφισβητείται ότι ο κάτοχος αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος ο οποίος έχει εγκατασταθεί στις Κάτω Χώρες από έτους και πλέον θεωρείται ότι διαπράττει παράβαση επισύρουσα κύρωση όταν οδηγεί όχημα χωρίς να έχει καταχωρίσει στις Κάτω Χώρες την άδειά του οδηγήσεως. Συνεπώς, η καταχώριση αυτή συνιστά μια τέτοια διατύπωση και, επομένως, αντιβαίνει προς το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439.

64 Το συμπέρασμα αυτό δεν επηρεάζεται ούτε από το επιχείρημα ότι η κύρωση που επιβάλλεται σε περίπτωση μη τηρήσεως της υποχρεώσεως καταχωρίσεως είναι διοικητικής και όχι ποινικής φύσεως ούτε από το επιχείρημα ότι η υποχρεωτική καταχώριση των αδειών είναι αναγκαία για την άσκηση της δυνατότητας που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439.

65 Πράγματι, αφενός, η φύση του προστίμου που επιβάλλεται σε οδηγό ο οποίος δεν έχει καταχωρίσει την άδειά του οδηγήσεως εντός της προβλεπομένης προθεσμίας δεν έχει σημασία δεδομένου ότι και μόνον η ύπαρξη κυρώσεως, ασχέτως της φύσεώς της, παρέχει αναγκαστικώς υποχρεωτικό χαρακτήρα στην εν λόγω καταχώριση.

66 Αφετέρου, για τους λόγους τους οποίους ανέφερε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 49 έως 51 των προτάσεών του, τα μέτρα που λαμβάνει κράτος μέλος προκειμένου να χρησιμοποιήσει τη δυνατότητα, που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439, προκειμένου δηλαδή να εφαρμόσει στον κάτοχο αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος ο οποίος εγκαθίσταται στις Κάτω Χώρες τις εθνικές του διατάξεις περί διάρκειας ισχύος της αδείας, περί ιατρικού ελέγχου καθώς και περί φορολογίας και περί εγγραφής επί της αδείας των αναγκαίων για τη διαχείρισή της ενδείξεων, δεν πρέπει να δυσχεραίνουν ή να καθιστούν λιγότερο ελκυστική την εκ μέρους των κοινοτικών υπηκόων άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και της ελευθερίας εγκαταστάσεως, σε περίπτωση δε που παρά ταύτα θίγουν τις ελευθερίες αυτές τα εν λόγω μέτρα πρέπει να εφαρμόζονται κατά τρόπο μη εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις, να δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, να διασφαλίζουν την υλοποίηση του επιδιωκομένου σκοπού και να μη βαίνουν πέραν εκείνου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη αυτού του σκοπού.

67 Όμως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, καίτοι είναι αληθές ότι η οδική ασφάλεια, η προστασία της οποίας αποτελεί σκοπό επιδιωκόμενο με το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439, περιλαμβάνεται μεταξύ των επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος που μπορούν να δικαιολογήσουν περιορισμό των θεμελιωδών ελευθεριών που διασφαλίζει η Συνθήκη ΕΚ, το επίμαχο μέτρο εφαρμόζεται πράγματι χωρίς διάκριση στους Ολλανδούς υπηκόους και στους υπηκόους άλλων κρατών μελών και μπορεί να διασφαλίσει την υλοποίηση του επιδιωκομένου σκοπού, εντούτοις η υποχρεωτική καταχώριση των αδειών οδηγήσεως βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού.

68 Πρώτον, το γεγονός της μη καταχωρίσεως στις Κάτω Χώρες αδείας χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος δεν εμποδίζει, στο πλαίσιο των οδικών ελέγχων, τις ολλανδικές αρχές να προβαίνουν στην ορθή εφαρμογή των εθνικών διατάξεων περί

διάρκειας ισχύος των αδειών οδηγήσεως προσθέτοντας δέκα έτη στην ημερομηνία χορηγήσεως που αναγράφεται επί της συγκεκριμένης αδείας οδηγήσεως.

69 Δεύτερον, η επίμαχη καταχώριση δεν κρίνεται αναγκαία προκειμένου οι αρμόδιες αρχές να έχουν τη δυνατότητα ελέγχου της τηρήσεως των εθνικών διατάξεων περί ανανεώσεως της αδείας οδηγήσεως και περί ιατρικών ελέγχων, καθόσον στον κάτοχο της αδείας οδηγήσεως απόκειται η προσκόμιση αποδείξεων περί του ότι έχει συμμορφωθεί προς τις εν λόγω διατάξεις. Επομένως, αρκεί να ενημερώνονται οι κάτοχοι αδειών οδηγήσεως που έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη σχετικά με τις υποχρεώσεις που υπέχουν δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, όταν προβαίνουν στις αναγκαίες διαδικασίες για την εγκατάστασή τους στις Κάτω Χώρες, και να επιβάλλονται οι προβλεπόμενες κυρώσεις σε περίπτωση μη τηρήσεως των εν λόγω διατάξεων.

70 Τέλος, η ύπαρξη σε ορισμένα κράτη μέλη πλαστικοποιημένων αδειών οδηγήσεως δεν καθιστά απαραίτητη μια υποχρεωτική καταχώριση αυτών των αδειών, δεδομένου ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, οι άδειες αυτές πρέπει να διαθέτουν, όπως προκύπτει από το παράρτημα I, σημείο 2, της οδηγίας 91/439, χώρο για την ενδεχόμενη αναγραφή, από το κράτος μέλος υποδοχής, των αναγκαίων για τη διαχείρισή τους ενδείξεων.

71 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το πρώτο σκέλος της πρώτης αιτιάσεως της Επιτροπής είναι βάσιμο.

72 Όσον αφορά, δεύτερον, την αυστηρότητα της διαδικασίας καταχωρίσεως, επιβάλλεται να υπογραμμιστεί, αφενός, ότι όπως προκύπτει από το άρθρο 109, παράγραφος 5, του WVW 1994, καθώς και από τα άρθρα 11, 28 και 33 της RR, η οποία εκδόθηκε προς διασφάλιση της εφαρμογής του WVW 1994, τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την καταχώριση και την ανταλλαγή αδείας οδηγήσεως είναι σχεδόν τα ίδια. Δεδομένου ότι η διαδικασία καταχωρίσεως πρέπει, όπως προκύπτει από τη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως, να ακολουθείται υποχρεωτικώς σε περίπτωση που ο κάτοχος αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος ο οποίος

εγκαθίσταται στις Κάτω Χώρες επιθυμεί να οδηγήσει όχημα εντός της ολλανδικής επικράτειας χωρίς να διατρέχει κίνδυνο επιβολής κυρώσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το συγκεκριμένο σύστημα προσομοιάζει με σύστημα ανταλλαγής των αδειών οδηγήσεως, στην ρητή κατάργηση του οποίου αποσκοπεί η οδηγία 91/439, όπως προκύπτει από την ένατη αιτιολογική της σκέψη.

73 Επιβάλλεται, αφετέρου, να τονιστεί ότι όπως προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 10 και 11 της RR ο κάτοχος αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος ο οποίος επιθυμεί να προβεί σε καταχώριση αυτής της αδείας στις Κάτω Χώρες οφείλει να αποδείξει ότι κατά το έτος χορηγήσεως αυτής της αδείας, κατοικούσε τουλάχιστον επί 185 ημέρες στο κράτος μέλος χορηγήσεως της αδείας και ότι είχε εγγραφεί τουλάχιστον για 6 μήνες σε σχολείο ή πανεπιστήμιο του εν λόγω κράτους.

74 Η απαίτηση αυτή, πέραν του ότι επιβάλλει στον κάτοχο της προς καταχώριση αδείας την υποχρέωση να αποδείξει ένα γεγονός η απόδειξη του οποίου, λόγω του χρόνου που παρήλθε μεταξύ της χορηγήσεως της αδείας και της εγκαταστάσεως στις Κάτω Χώρες, καθώς και της ενδεχομένης αποστάσεως μεταξύ του τόπου όπου ο κάτοχος της αδείας κατοικούσε κατά τον χρόνο χορηγήσεώς της και του δήμου ή της κοινότητας στον οποίο αποφάσισε να εγκατασταθεί στις Κάτω Χώρες, μπορεί να είναι πολύ δύσκολο να προσκομιστεί, συνιστά στην πράξη άρνηση αναγνωρίσεως της άδειας χορηγήσεως που έχει χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη, καθόσον ισοδυναμεί με εκ νέου έλεγχο του αν ο κάτοχος της άδειας πληροί τις προϋποθέσεις χορηγήσεως που προβλέπουν τα άρθρα 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', και 9 της οδηγίας 91/439.

75 Πράγματι, από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', και 9 της οδηγίας 91/439 προκύπτει ότι εναπόκειται στις αρχές που χορηγούν την άδεια οδηγήσεως να ελέγχουν αν ο αιτών έχει την κατοικία του στο κράτος χορηγήσεως της αδείας ή αν είναι εγγεγραμμένος σε σχολείο ή πανεπιστήμιο αυτού του κράτους. Συνεπώς, η κατοχή αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από κράτος μέλος πρέπει να θεωρείται ως αποδεικνύουσα ότι ο κάτοχος αυτής της αδείας πληρούσε τις προϋποθέσεις χορηγήσεως που προβλέπει η οδηγία 91/439, το δε κράτος μέλος

υποδοχής δεν μπορεί, άνευ παραβιάσεως της αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως, να ζητεί από τον συγκεκριμένο κάτοχο να προσκομίσει για δεύτερη φορά την απόδειξη ότι πληροί τις προϋποθέσεις των άρθρων 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', και 9 της οδηγίας 91/439.

76 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι και το δεύτερο σκέλος της πρώτης αιτιάσεως είναι βάσιμο.

Επί της αιτιάσεως της σχετικής με τον υπολογισμό της διάρκειας ισχύος των αδειών οδηγήσεως που έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη

Επιχειρήματα των διαδίκων

77 Με τη δεύτερη αιτίασή της, η Επιτροπή προσάπτει στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών ότι παρέβη το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439, προβλέποντας ότι η διάρκεια ισχύος αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος καθορίζεται αναλόγως της ημερομηνίας χορηγήσεως της εν λόγω αδείας εντός αυτού του κράτους και όχι αναλόγως της ημερομηνίας κατά την οποία ο κάτοχος της εν λόγω αδείας εγκαταστάθηκε στις Κάτω Χώρες.

78 Ισχυρίζεται, σχετικώς, πρώτον, ότι ο ολλανδικό σύστημα έχει, μεταξύ άλλων, ως συνέπεια ότι ο κάτοχος αδείας χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος 9 και πλέον έτη

πριν από την εγκατάστασή του στις Κάτω Χώρες θα έχει, σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, του WVW 1994, δικαίωμα για αναγνώριση της αδείας του για ένα μόνον έτος. Μετά την πάροδο αυτής της προθεσμίας, οφείλει υποχρεωτικώς να προβεί στην καταχώριση της αδείας του. Επειδή, όμως, δυνάμει του άρθρου 109, παράγραφος 1, στοιχείο a, του WVW 1994, η ανώτατη διάρκεια ισχύος μιας αδείας οδηγήσεως είναι δεκαετής, ο εν λόγω κάτοχος θα είναι υποχρεωμένος να ανταλλάξει την άδειά του οδηγήσεως με ολλανδική άδεια οδηγήσεως. Η Επιτροπή προσθέτει, χωρίς να την αντικρούει ως προς το σημείο αυτό η Ολλανδική Κυβέρνηση, ότι το ολλανδικό σύστημα εμποδίζει το 54 % περίπου των κοινοτικών υπηκόων που έχουν άδεια οδηγήσεως και δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας να μπορούν πράγματι να επωφεληθούν από την αμοιβαία αναγνώριση των αδειών οδηγήσεως που προβλέπει η οδηγία 91/439.

79 Η Επιτροπή υποστηρίζει, δεύτερον, ότι το ολλανδικό σύστημα καταχωρίσεως συνιστά κώλυμα στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, καθόσον υποχρεώνει μεγάλο αριθμό ατόμων που άσκησαν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία να ανταλλάξουν τις άδειές τους με ολλανδικές άδειες. Η προβλεπόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439 εξαίρεση πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς και δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια να καθιστά άνευ αποτελέσματος την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως που προβλέπει η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου. Επιπλέον ο υπολογισμός της διάρκειας ισχύος των αδειών οδηγήσεως δεν μπορεί να συνδυάζεται με τις «ανάγκες διασφαλίσεως της οδικής κυκλοφορίας» στις οποίες αναφέρεται η απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 1978, 16/78, Choquet (Συλλογή τόμος 1978, σ. 709).

80 Εξάλλου, η κύρωση που προβλέπει ο WVW 1994 σε περίπτωση μη τηρήσεως της υποχρεώσεως ανταλλαγής αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος με ολλανδική άδεια είναι δυσανάλογη και συνιστά κώλυμα στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων.

81 Η Επιτροπή υποστηρίζει, τρίτον, ότι το επιχείρημα κατά το οποίο σκοπός του υπολογισμού της διάρκειας ισχύος μιας αδείας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος με βάση την ημερομηνία χορηγήσεώς της και όχι με βάση την ημερομηνία εγκαταστάσεως του κατόχου της στις Κάτω Χώρες είναι η αποτροπή, για λόγους καταπολεμήσεως της απάτης, του ενδεχομένου αποκομίσεως δικαιωμάτων από έγγραφα εκδοθέντα πριν δέκα και πλέον έτη αποδεικνύει ότι πρόθεση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών είναι να μην αναγνωρίσει μεγάλο μέρος αδειών οδηγήσεως χορηγηθεισών από άλλα κράτη μέλη ούτε τα μέσα που τα κράτη μέλη αυτά χρησιμοποιούν για την καταπολέμηση της απάτης. Εξάλλου, το ολλανδικό σύστημα είναι δυσανάλογο με τον επιδιωκόμενο σκοπό, καθόσον αυτός μπορεί επίσης να επιτευχθεί με τον υπολογισμό της διάρκειας ισχύος αλλοδαπής άδειας με βάση την ημερομηνία εγκαταστάσεως του κατόχου της άδειας εντός της ολλανδικής επικράτειας.

82 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει, αφενός, ότι η οδηγία 91/439 δεν περιορίζει τη δυνατότητα των κρατών μελών να εφαρμόζουν τις διατάξεις της νομοθεσίας τους περί διάρκειας ισχύος των αδειών οδηγήσεως επί των αδειών που έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη. Σκοπός ακριβώς του άρθρου 109, παράγραφος 1, του WVW 1994 είναι η άσκηση αυτής της δυνατότητας. Το γεγονός ότι η εφαρμογή αυτού του συστήματος έχει ως συνέπεια, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, ότι καθίσταται νεκρό γράμμα η αμοιβαία αναγνώριση των αδειών οδηγήσεως για μεγάλο αριθμό κατόχων αδειών οδηγήσεως αποτελεί απλώς αναπόσπατη συνέπεια της δυνατότητας που παρέχει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439. Εξάλλου, οι διατάξεις που θεσπίζουν άλλα κράτη μέλη προκειμένου να εφαρμόσουν τις νομοθεσίες τους καταλήγουν στο ίδιο αποτέλεσμα.

83 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει, αφετέρου, ότι επέλεξε τον υπολογισμό της διάρκειας ισχύος αδειών οδηγήσεως που έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη με βάση την ημερομηνία χορηγήσεώς τους και όχι με βάση την ημερομηνία εγκαταστάσεως των κατόχων τους στις Κάτω Χώρες για λόγους διασφαλίσεως του αποτελεσματικού ελέγχου, της οδικής ασφάλειας και της καταπολεμήσεως της απάτης.

Πρέπει να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να αντλούν οι ιδιώτες δικαιώματα από έγγραφα εκδοθέντα προ δέκα και πλέον ετών, δεδομένου ότι μια φωτογραφία ταυτότητας ληφθείσα προ δέκα και πλέον ετών δεν παρέχει επαρκή στοιχεία για τη σαφή εξακρίβωση της ταυτότητας ενός προσώπου. Εξάλλου, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της απάτης, επιβάλλεται, στο μέτρο του δυνατού, να λαμβάνονται υπόψη οι πρόοδοι στον τομέα των τεχνικών ασφαλείας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

84 Δεδομένου ότι ούτε από τον τίτλο της δεύτερης αιτιάσεως ούτε από τα σχετικά με αυτή αιτήματα της Επιτροπής προκύπτει ότι η αιτίαση αυτή αφορά την προκύπτουσα από την ολλανδική νομοθεσία υποχρέωση ανταλλαγής των αδειών οδηγήσεως, η δεύτερη αιτίαση πρέπει να νοηθεί ως αφορώσα αποκλειστικώς τον υπολογισμό της διάρκειας ισχύος των αδειών οδηγήσεως που έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη και των οποίων οι κάτοχοι έχουν εγκατασταθεί στις Κάτω Χώρες.

85 Επιβάλλεται σχετικώς η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε κατά πόσον ο υπολογισμός αυτής της διάρκειας ισχύος με βάση την ημερομηνία χορηγήσεως της άδειας και όχι με βάση την ημερομηνία εγκαταστάσεως του κατόχου της στις Κάτω Χώρες επηρεάζει την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439 και της απορρέουσας εξ αυτού αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως.

86 Πράγματι, ο προτεινόμενος από την Επιτροπή τρόπος υπολογισμού έχει απλώς ως αποτέλεσμα την αναγνώριση υπέρ των υπηκόων άλλων κρατών μελών που επιθυμούν να εγκατασταθούν ή που έχουν εγκατασταθεί στις Κάτω Χώρες μακρύτερης περιόδου για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων που προβλέπει η ολλανδική νομοθεσία για την παράταση της άδειας ισχύος των αδειών τους οδηγήσεως στις

Κάτω Χώρες. Εφόσον, όμως, οι διατάξεις του κράτους μέλους υποδοχής περί διάρκειας ισχύος των αδειών οδηγήσεως ή περί ιατρικού ελέγχου μπορούν εγκύρως να εφαρμοστούν επί των κατόχων αδειών οδηγήσεως που έχουν χορηγηθεί από άλλα κράτη μέλη, χωρίς να επηρεάζουν την πρακτική αποτελεσματικότητα της προβλεπόμενης από την οδηγία 91/439 αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως, ο επιλεγείς τρόπος καθορισμού της ημερομηνίας βάσει της οποίας οι εν λόγω κάτοχοι οφείλουν να πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπουν οι διατάξεις της νομοθεσίας του συγκεκριμένου κράτους υποδοχής δεν μπορεί να θεωρηθεί αυτός και μόνο, ως συνιστών παραβίαση της αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως.

87 Συνεπώς, η δεύτερη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Επί των αιτιάσεων που αφορούν το κατώτατο όριο ηλικίας που απαιτείται για τη χορήγηση αδείας οδηγήσεως κατηγορίας Δ και την περιοδική ιατρική εξέταση των οδηγών οχημάτων των κατηγοριών Γ, Γ + Ε, Δ και Δ + Ε

Επιχειρήματα των διαδίκων

88 Η τρίτη αιτίαση της Επιτροπής αφορά την παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 91/439 διά του άρθρου 111, παράγραφος 1, στοιχείο a, του WVW 1994, καθόσον η εν λόγω διάταξη προβλέπει ελάχιστο όριο ηλικίας 18 ετών, αντί 21 ετών, για τη χορήγηση αδείας οδηγήσεως κατηγορίας Γ.

89 Με την τέταρτη αιτίασή της, η Επιτροπή προσάπτει στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών ότι παρέβη το παράρτημα ΙΙΙ, σημείο 4, της οδηγίας 91/439, καθόσον προέβλεψε, με το άρθρο 100 του WVW 1994, περιοδική ιατρική εξέταση για τους οδηγούς οχημάτων των κατηγοριών Γ, Γ + Ε, Δ και Δ + Ε.

90 Όσον αφορά την τρίτη και τέταρτη αιτίαση, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δέχεται ότι δεν έχει ακόμη λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και με το παράρτημα ΙΙΙ, σημείο 4, της οδηγίας 91/439. Εντούτοις, υπογραμμίζει ότι τελούν υπό θέσπιση οι διατάξεις εκείνες της εθνικής νομοθεσίας με τις οποίες θα τεθεί τέλος στις εν λόγω παραβάσεις.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

91 Εφόσον δεν αμφισβητείται, εν προκειμένω, ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεν έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα προς διασφάλιση της μεταφοράς του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και του παραρτήματος ΙΙΙ, σημείο 4, της οδηγίας 91/439, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η τρίτη και η τέταρτη αιτίαση είναι βάσιμες.

92 Ενόψει του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ τα άρθρα 107, παράγραφος 1, 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, 111, παράγραφος 1, στοιχείο a, του WVW 1994, το άρθρο 100 της RR, καθώς και το άρθρο 109, παράγραφος 5, του WVW 1994, σε συνδυασμό με τα άρθρα 11, 28 και 33 της RR, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει των άρθρων 1, παράγραφος 2, και 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', καθώς και του παραρτήματος ΙΙΙ, σημείο 4, της οδηγίας 91/439.

Επί των δικαστικών εξόδων

93 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του Βασιλείου των Κάτω Χωρών και αυτό ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Βασίλειο της Ισπανίας φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ τα άρθρα 107, παράγραφος 1, 108, παράγραφος 1, στοιχείο h, και 111, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Wegenverkeerswet (νόμου περί οδικής κυκλοφορίας) της 21ης Απριλίου 1994, όπως τροποποιήθηκε, το άρθρο 100 του Reglement Rijbewijzen (κανονιστικής αποφάσεως περί αδειών οδηγήσεως), της

28ης Μαΐου 1996, όπως τροποποιήθηκε με την κανονιστική απόφαση της 18ης Ιουνίου 1996, καθώς και το άρθρο 109, παράγραφος 5, του Wegenverkeerswet 1994, σε συνδυασμό με τα άρθρα 11, 28 και 33 του Reglement Rijbewijzen, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', καθώς και από το παράρτημα III, σημείο 4, της οδηγίας 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την άδεια οδηγήσεως, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/47/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1996.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Καταδικάζει το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στα δικαστικά έξοδα.

4) Το Βασίλειο της Ισπανίας φέρει τα δικά του έξοδα.

Schintgen Gulmann Σκουρής

Macken Colneric

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Ιουλίου 2003.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

J.-P. Puissochet